

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ข้าวเป็นพืชที่สำคัญของประเทศไทย เพราะเป็นอาหารหลักของประชากรทั้งประเทศ และเป็นสินค้าออกที่สำคัญนำเงินตราเข้าสู่ประเทศเป็นจำนวนมาก เนื่องจากข้าวเป็นพืชอาหารที่สำคัญของประชากรโลกและประมาณ 3,000 ล้านคนหรือมากกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรโลก บริโภคข้าวเป็นอาหารประจำวัน องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ ได้ประมาณการว่า ในปี พ.ศ. 2565 ประชากรโลกจะเพิ่มขึ้นเป็น 7,000 ล้านคน โดยส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในทวีปเอเชีย ซึ่งจะทำให้มีผู้บริโภคข้าวเพิ่มขึ้นเป็น 3,600 ล้านคน และหากอัตราการเพิ่มของประชากรโลกยังคงเป็นเช่นนี้ต่อไป คาดว่าในปี พ.ศ. 2568 จะมีผู้บริโภคข้าวเพิ่มขึ้นเป็น 4,400 ล้านคน ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นต้องเพิ่มผลผลิตข้าวให้เพียงพอกับจำนวนประชากรโลกที่เพิ่มขึ้นทุกปี ในปีการเพาะปลูก 2541/42 ประเทศไทยมีเนื้อที่ทำนาปี ประมาณ 57 ล้านไร่ ผลิตข้าวได้ประมาณ 18.45 ล้านตัน ผลผลิตเฉลี่ย 325 กิโลกรัม/ไร่ และการผลิตข้าวนาปรัง ปี 2542 มีเนื้อที่ปลูกประมาณ 6.46 ล้านไร่ ได้ผลผลิต 4.34 ล้านตัน รวมผลผลิตข้าวของประเทศไทยปีการเพาะปลูก 2541/42 จำนวน 22.79 ล้านตัน การกระจายของผลผลิต ประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์ หรือ 3-14 ล้านตันข้าวเปลือก ใช้บริโภคภายในประเทศโดยใช้บริโภคโดยตรงประมาณปีละ 6.6 ล้านตันข้าวสาร ใช้ทำพันธุ์ประมาณปีละ 1 ล้านตันข้าวเปลือกและใช้ในกิจการอื่น ๆ อีกประมาณปีละ 2-3 ล้านตันข้าวเปลือกและในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาการใช้ข้าวภายในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 2.22 เปอร์เซ็นต์(วิไลลักษณ์ สมมุติ,2544:22)

กรมส่งเสริมการเกษตร(2543:8)ได้กำหนดแนวทางส่งเสริมการผลิตข้าวขึ้นในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2544-2549 โดยอาศัยกลยุทธ์หลักในการส่งเสริมการผลิตข้าว จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนขึ้น กำหนดให้ 1 ศูนย์ครอบคลุมพื้นที่ 4,000 ไร่ โดยมุ่งเน้นให้มีการสร้างแหล่งเมล็ดพันธุ์ดีในชุมชนขึ้นเป็นศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ซึ่งผลการดำเนินงานทำให้เทคโนโลยีการผลิตข้าวให้มีคุณภาพดี ขยายผลสู่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวมากขึ้นทำให้ผลผลิตข้าวมีปริมาณและคุณภาพสนองต่อความต้องการของตลาดได้อย่างเพียงพอในที่สุด

อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี มีพื้นที่ปลูกข้าวในปีการเพาะปลูกปี 2545/46 มีพื้นที่ปลูกข้าว 291,013 ไร่ แยกเป็นข้าวเหนียว 233,105 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 507 กิโลกรัมต่อไร่ ผลผลิตรวม 115,332 ตัน ผลผลิตเก็บไว้บริโภค 25,990 ตัน ทำพันธุ์และอื่น ๆ 11,533 ตัน จำหน่าย 77,809 ตัน พื้นที่ปลูกข้าวเจ้า 57,908 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 455 กิโลกรัมต่อไร่ ผลผลิตรวม 25,040 ตัน ผลผลิตเก็บไว้บริโภค 6,497 ตัน ทำพันธุ์และอื่น ๆ 2,504 ตัน จำหน่าย 16,039 ตัน มีศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนที่ดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2543-2546 ในพื้นที่ 13 ตำบล รวม 13 ศูนย์ (สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองอุดรธานี, 2546: 6)

ตำบลเชียงยืน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญของอำเภอ ในพื้นที่ 13 ตำบล พื้นที่นาข้าวส่วนใหญ่ของเกษตรกรอยู่ในเขตชลประทานโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาห้วยหลวง ในปีการเพาะปลูก 2545/46 ที่ผ่านมามีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด 23,567 ไร่ ข้าวเหนียว 19,000 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 572 กิโลกรัมต่อไร่ ผลผลิตรวม 10,868 ตัน พื้นที่ปลูกข้าวเจ้า 4,567 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 430 กิโลกรัมต่อไร่ ผลผลิตรวม 1,972 ตัน ผลผลิตข้าวรวมทั้งหมด 12,840 ตัน คิดเป็นมูลค่าประมาณ 100 ล้านบาท ซึ่งเป็นเรื่องที่ควรศึกษาเป็นอย่างยิ่งว่าเกษตรกรตำบลเชียงยืนผู้ผลิตข้าว มีเทคโนโลยีการผลิตข้าวอะไรบ้างที่นำมาปฏิบัติในการผลิตข้าวให้มีคุณภาพดี ทักษะดีของเกษตรกรตำบลเชียงยืน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ต่อการยอมรับการใช้เทคโนโลยีในการผลิตข้าวคุณภาพดีเป็นเช่นไร และมีปัญหาในการผลิตอะไรบ้าง เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตข้าวคุณภาพดีให้สามารถกระจายสู่เกษตรกรทั่วไป ได้อย่างสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การผลิตสินค้าเกษตรที่ได้มาตรฐานและปลอดภัยของจังหวัดอุดรธานี

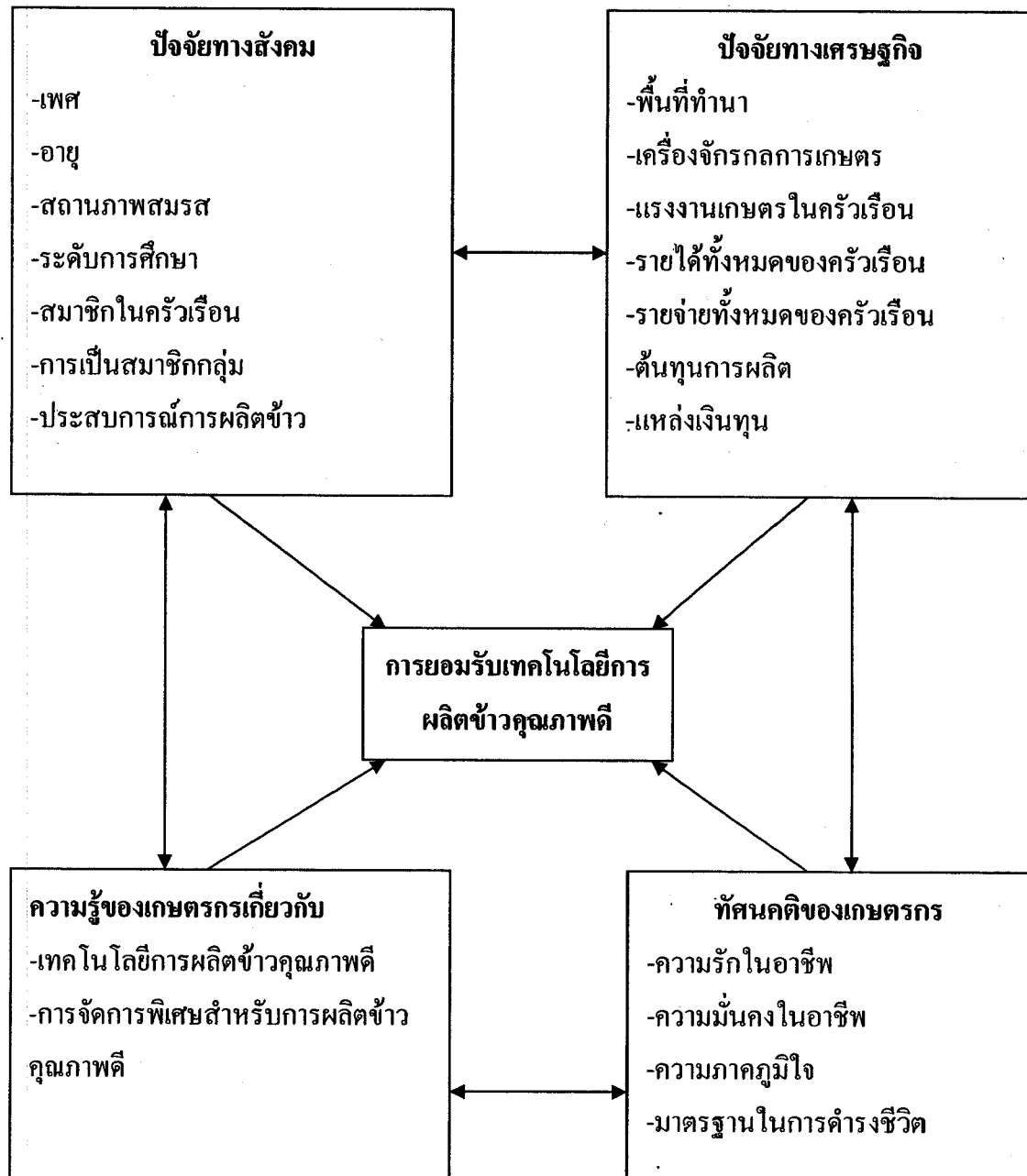
2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจบางประการของเกษตรกร
- 2.2 เพื่อศึกษาความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตข้าวคุณภาพดี
- 2.3 เพื่อศึกษาทัศนคติของเกษตรกรต่อการผลิตข้าวคุณภาพดี
- 2.4 เพื่อศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวคุณภาพดีของเกษตรกร
- 2.5 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการยอมรับการผลิตข้าว

คุณภาพดี

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 แผนรูปกรอบแนวคิดของการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวคุณภาพดีของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปีฤดูกาลผลิต ปี 2548 ตำบลเชียงยืน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ในพื้นที่ 16 หมู่บ้าน จำนวน 2,352 ราย

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 “เทคโนโลยี” หมายถึง วิธีการปฏิบัติ ที่ได้จากแนวความคิด ประสบการณ์ ตามหลักวิชา และการนำวัสดุอุปกรณ์มาใช้ในการผลิต

5.2 “เทคโนโลยีการผลิตข้าว” หมายถึง วิธีปฏิบัติที่ได้จากความรู้ทางวิชาการ การใช้วัสดุอุปกรณ์การผลิต และประสบการณ์ของเกษตรกรมาใช้ในการผลิตข้าว

5.3 “ข้าวคุณภาพดี” หมายถึง ข้าวที่ผลิตได้มีคุณภาพปราศจากหรือมีปริมาณการปนเปื้อนของสารเคมีสังเคราะห์ในระดับที่ไม่เป็นภัยต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค

5.4 “เทคโนโลยีการผลิตข้าวคุณภาพดี” หมายถึง วิธีปฏิบัติที่ได้จากความรู้ทางวิชาการ การใช้วัสดุอุปกรณ์การผลิต และประสบการณ์ของเกษตรกร มาใช้ในการผลิตข้าวให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพปราศจากหรือมีปริมาณการปนเปื้อนของสารเคมีสังเคราะห์ในระดับที่ไม่เป็นภัยต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค

5.5 “เกษตรกร” หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลเชียงยืนอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

5.6 “การยอมรับ” หมายถึง การนำเอาเทคโนโลยีไปปฏิบัติตาม

5.7 “การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวคุณภาพดี” หมายถึง การนำเอาวิธีปฏิบัติที่ได้จากความรู้ทางวิชาการ การใช้วัสดุอุปกรณ์การผลิต และประสบการณ์ของเกษตรกร มาใช้ในการผลิตข้าวให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพปราศจากหรือมีปริมาณการปนเปื้อนของสารเคมีสังเคราะห์ในระดับที่ไม่เป็นภัยต่อผู้ผลิตและผู้บริโภคไปปฏิบัติตาม

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนส่งเสริมการผลิตข้าวของเกษตรกรตำบลเชียงยืน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

6.1 ด้านวิชาการ คาดว่าเกษตรกรจะมีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการข้าวคุณภาพดีสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสม

6.2 ด้านสังคม คาดว่าเกษตรกรหรือประชาชน จะมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

6.3 ด้านเศรษฐกิจ คาดว่าเกษตรกรผู้ผลิตข้าวจะมีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตคุณภาพดีเพิ่มขึ้น

6.4 ด้านการส่งเสริมการเกษตร คาดว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะมีแหล่งผลิตข้าวคุณภาพดีเป็น แหล่งสาธิตการผลิตข้าวคุณภาพดีของจังหวัดอุดรธานี